

Metodické usmernenie Hlavnej odborníčky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky pre fyzioterapiu, poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zariadeniach ambulantnej starostlivosti, spoločné vyšetrovacie zložky - odbor fyzioterapia, počas pandémie ochorenia COVID-19. Prvé vydanie.

Odporúčenie sa vzťahuje na :

- Poskytovanie fyzioterapie v zariadeniach ambulantnej starostlivosti, spoločných vyšetrovacích zložiek, v odbore fyzioterapia, prevádzkovaných na základe povolenia samosprávnych krajov,
- poskytovanie fyzioterapie fyzioterapeutom, ktorý poskytuje zdravotnú starostlivosť na základe licencie na výkon samostatnej praxe v zdravotníckom zariadení ambulantnej starostlivosti, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ zdravotnej starostlivosti,
- poskytovanie fyzioterapie fyzioterapeutom, ktorý poskytuje zdravotnú starostlivosť na základe licencie na výkon samostatnej praxe na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení.

Odporúčenie sa nevzťahuje na :

- Poskytovanie fyzioterapie v zariadeniach ústavnej starostlivosti,
  - poskytovanie fyzioterapie ako súčasť ošetrovateľskej starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb.
- (v týchto prípadoch poskytovanie fyzioterapie riadi poskytovateľ zdravotnej starostlivosti a poskytovateľ sociálnej služby).

Cieľ odporúčenia :

- minimalizovať prenos koronavírusu SARS-Cov-2 pri poskytovaní fyzioterapie fyzioterapeutmi, ktorí nie sú zamestnancami poskytovateľa ústavnej starostlivosti;
- zjednotiť postupy fyzioterapeutov v období pandémie ochorenia COVID-19, zvýšiť istotu pacientov/klientov v otázke bezpečnosti fyzioterapie, vrátane obmedzení pri poskytovaní fyzioterapie alebo odmietnutia poskytnutia fyzioterapie fyzioterapeutom.

A. Všeobecne známe odporúčané postupy.

Fyzioterapeut dodržiava všetky všeobecne známe postupy vyplývajúce z opatrení Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (najmä Opatrenie S08159-2020-OZZAP-2) a z opatrení Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, vydaných na základe uznesení Vlády Slovenskej republiky (č. 113/2020 a č. 114/2020).

Pre všeobecne známe odporúčané postupy, týkajúce sa predovšetkým používania osobných ochranných prostriedkov a postupov dezinfekcie, uvádzame odkaz na zdroj : webové sídlo Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky www.standardnepostupy.sk a webové sídlo Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky. Usmernenie hlavného hygienika Slovenskej republiky OE/791/86973/2020 (šiesta aktualizácia), vrátane príloh :

1. **Používanie osobných ochranných prostriedkov.** (Príloha č. 4 Usmernenia hlavného hygienika osobné ochranné prostriedky),
2. **Umývanie a dezinfekcia rúk** (Príloha 11 Usmernenia hlavného hygienika, strana 32, umývanie a dezinfekcia rúk)
3. **Hygienicko – epidemiologický režim** (vrátane dezinfekcie podláh, dezinfekcie vybavenia ambulantného zariadenia, prístrojov a čakární) (Príloha 11 Usmernenia hlavného hygienika, strana 33). Upozornenie : v prípade ak ambulantné zariadenie disponuje germicídny žiaričom, hygienicko-epidemiologický režim je upravený tak, že priestor sa po každom pacientovi dezinfikuje žiarením.
4. **Dezinfekcia prístrojov, podložiek a pomôcok.** Všetky prístroje, pomôcky a podložky sa dezinfikujú po „každom pacientovi“. Na požiadanie pacienta, je fyzioterapeut povinný vykonať

dezinfekciu časti prístroja, s ktorým prichádza do fyzického kontaktu aj opakovane.

5. **Poučenie pacienta (a v prípade sprievodu pacienta aj sprevádzajúcej osoby) s podozrením na z ochorenia COVID – 19 (Príloha č. 7 Usmernenia hlavného hygienika obsahuje VZOR)**

6. **Vyplnenie hodnotiaceho listu na posúdenie pacienta (a v prípade sprievodu pacienta aj doprevádzajúcej osoby) pri podozrení z ochorenia COVID – 19 (Príloha č. 8 Usmernenia hlavného hygienika obsahuje VZOR).**

Dôležité upozornenie pre všeobecné známe odporúčané postupy :

1. Každý pacient/klient a každá osoba, ktorá pacienta/klienta sprevádza, sa v období pandémie považuje za podozrivú! To znamená, že poučenie pacienta a vyplnenie hodnotiaceho listu vykoná fyzioterapeut pri každej osobe!

2. Fyzioterapeut zariaďuje jednorazové rúška pre prípad, že by rúško pacienta (alebo sprievodcu), vyhodnotil ako nedostatočné. Fyzioterapeut zabezpečuje aj jednorazové rukavice alebo dezinfekciu rúk pacienta (sprevádzajúcej osoby). V prípade ak pacient nepoužíva jednorazové rukavice určené fyzioterapeutom, je povinný absolvovať dezinfekciu rúk, inak odporúčame odmietnuť poskytnutie fyzioterapie.

O dôvode odmietnutia poskytnutia fyzioterapie, musí fyzioterapeut pacienta (a sprievodcu) informovať. O odmietnutí poskytnutia fyzioterapie urobí fyzioterapeut záznam. Záznam o odmietnutí poskytnutia fyzioterapie obsahuje dátum odmietnutia, dôvod odmietnutia, informáciu, že pacient/sprievodca boli poučení a podpís fyzioterapeuta. Odmietnutie poskytnutia fyzioterapie z dôvodu, že pacient alebo sprievodca odmietli použiť ochranné osobné prostriedky alebo odmietli dezinfekciu rúk, oznámi fyzioterapeut obratom (bez zbytočného odkladu) Regionálnemu úradu verejného zdravotníctva príslušnému podľa miesta sídla fyzioterapeuta (sídla zariadenia ambulantnej starostlivosti, spoločných vyšetrovacích zložiek – fyzioterapia) a to emailom.

B. Osobitné postupy pre fyzioterapeutov :

Cieľom osobitných postupov je dosiahnuť maximálne využitie času osobného stretnutia na poskytnutie fyzioterapie, pri dodržaní všeobecne známych postupov zameraných na zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19. Efektívnosť využitia času spočíva

a) **v získaní všetkých dostupných informácií fyzioterapeutom, pred osobným stretnutím s pacientom, tak aby fyzioterapeut mohol spoľahlivo vyhodnotiť, že pacient nie je „osobou podozrivou z ochorenia COVID-19“**

b) **využití času osobného stretnutia s pacientom na relevantnú liečbu, kvôli ktorej sa osobné stretnutie uskutočnilo.**

1. Objednávanie pacienta.

Objednávanie pacientov telefonicky, prostredníctvom aplikácií, prostredníctvom emailu by malo byť fyzioterapeutom riadené tak, aby sa pacienti/klienti v čakárni vôbec nestretli. Pri plánovaní pacientov je nevyhnutné zarátať aj čas potrebný na dezinfekciu miestnosti, v ktorej bola fyzioterapia poskytnutá.

2. Dôležité upozornenie! Poskytovanie fyzioterapie na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení. Domáce prostredie pacienta/klienta.

Fyzioterapia môže byť poskytovaná aj na inom mieste ako zdravotnícke zariadenie – napríklad v domácom prostredí. V období pandémie ochorenia COVID - 19 musí fyzioterapeut starostlivo zvážiť bezpečnosť domáceho prostredia. Odporúčame fyzioterapiu v domácom prostredí poskytovať v prípadoch, ak pacient nemôže absolvovať dopravu a neposkytnutie fyzioterapie alebo prerušenie pravidelného režimu by znamenalo poškodenia zdravia pacienta. Za dôvodné poskytovanie fyzioterapie na inom mieste ako v zdravotníckom

zariadení považujeme aj vyššiu mieru bezpečnosti pacienta pred nákazou ochorením COVID – 19, ktorú v konkrétnom prípade vyhodnotí fyzioterapeut a pacient/zákonný zástupca pacienta.

Pacient a osoba, ktorej prítomnosť je pre poskytnutie fyzioterapie nevyhnutná, musí byť podrobne informovaná o ceste fyzioterapeuta v domácom prostredí. Fyzioterapeut zodpovedá za využitie a dodržanie všetkých všeobecne známych odporúčaných postupov. Zdravotnú dokumentáciu vyplní fyzioterapeut, ak je to možné, mimo domáceho prostredia a záznam odošle prostredníctvom emailu pacientovi (zákonnému zástupcovi pacienta).

Všetky osoby, ktoré sa v domácom prostredí nachádzajú počas poskytovania fyzioterapie, musia vyplniť Poučenie pacienta s podozrením na z ochorenia COVID – 19 (Príloha č. 7 Usmernenia hlavného hygienika obsahuje VZOR) a hodnotiaci list na posúdenie pacienta pri podozrení z ochorenia COVID – 19 (Príloha č. 8 Usmernenia hlavného hygienika obsahuje VZOR).

O týchto závažných skutočnostiach musí fyzioterapeut informovať pacienta (zákonného zástupcu/sprievodcu) vopred, skôr ako fyzioterapeut vstúpi do domáceho prostredia. Ak je to možné, všetky formálne náležitosti – poučenie aj hodnotiaci list by mali byť vyplnené vopred, v deň keď sa má fyzioterapia v domácom prostredí poskytnúť tak, aby fyzioterapeut mal dostatok času posúdiť bezpečnosť poskytnutia fyzioterapie. Odporúčame využitie elektronickej pošty pre včasné doručenie.

3. Získanie informácií, či pacient nie je osoba podozrivá z ochorenia COVID-19.

Fyzioterapeut by mal viesť objednanie termínu osobného stretnutia tak, aby pacient s podozrením na ochorenie COVID-19, mohol byť odporúčený na všeobecne záväzný ďalší postup pri takom podozrení a vôbec neabsolvoval cestu na osobné stretnutie s fyzioterapeutom.

Odporúčame získanie informácií telefonicky pri objednávaní termínu. Ak fyzioterapeut využíva na objednanie pacienta elektronickú formu komunikácie, odporúčame vopred pacientovi, pred osobným stretnutím s pacientom, odoslať:

- informácie o použití rúška, rukavíc, povinnosti podriaďiť sa dezinfekcii rúk,
- informácie o priebehu fyzioterapie – dodržiavanie vzdialenosti pri rozhovore
- žiadosť o predloženie už vyplnených písomností (Príloha č. 7 Usmernenia hlavného hygienika obsahuje VZOR) a „hodnotiacim listom na posúdenie pacienta“ (Príloha č. 8 Usmernenia hlavného hygienika obsahuje VZOR), ak má pacient možnosť vytlačiť si ich, donesie ich podpísané alebo
- žiadosť, aby pacient/sprievodca poskytol fyzioterapeutovi informácie vyplývajúce z týchto písomností emailom (a samotné písomnosti podpíše až na osobnom stretnutí).

Rovnako dôležité je, aby fyzioterapeut výslovne poučil pacienta, že čas osobného stretnutia sa výrazne predlžuje vyplnením dvoch písomností, nevyhnutných pre poskytnutie fyzioterapie v období pandémie COVID – 19. Z tohto dôvodu fyzioterapeut odporúča poskytnutie žiadaných informácií vopred.

4. Riadenie pacienta/klienta/sprevádzajúcej osoby.

Fyzioterapeut musí vopred a opakovane t.j. pri objednávaní termínu a opäť pri stretnutí s pacientom, jasne a zrozumiteľne poučiť pacienta/sprievodcu, že o všetkých ťažkostiach/zlepšeniach, priebehu doterajšej liečby, aktuálnom stave a podobne, sa musí komunikovať skôr, ako fyzioterapeut pristúpi k pacientovi. Znamená to, že odporúčaná

bezpečná vzdialenosť medzi osobami - dva metre - by mala byť dodržaná pri komunikácii fyzioterapeuta s pacientom/sprievodcom na rozhovor o ťažkostiach, zlepšeniach, komplikáciách a podobne.

Počas samotnej fyzioterapie, pacient/fyzioterapeut/sprievodca rozprávajú čo najmenej a iba o podstatných veciach týkajúcich sa priamo konkrétnej techniky. Všetky ostatné skutočnosti by mal pacient/sprievodca oznámiť až po ukončení terapie a odstúpení fyzioterapeuta do bezpečnej vzdialenosti. Rovnako fyzioterapeut ďalší postup, plán a očakávania vysvetlí, až po odstúpení od pacienta do bezpečnej vzdialenosti.

Riadenie pacienta výrazne skráti čas a zníži preťaženie fyzioterapeuta. Je všeobecne známe, že sociálna izolácia výrazne stimuluje komunikáciu, v prípadoch stretnutia s osobami, ktoré izolovaný bežne nestretáva. Fyzioterapeut však konverzáciou, ktorá nemá oporu v zisťovaní okolností dôležitých pre fyzioterapiu, predlžuje pobyt pacienta zariadení ambulantnej starostlivosti, **zvyšuje možnosť šírenia koronavírusu SARS-CoV-2 a v nie poslednom rade vyčerpáva svoje vlastné energetické kapacity.**

Riadenie pacienta by malo byť vykonané tak, aby pacienti neprichádzali do styku navzájom.

Dôležité upozornenia : Fyzioterapeut, napriek zvýšenej administratívnej záťaži, nesmie opomíňať poučenie pacienta o kontraindikáciách a informovaný súhlas pacienta, tak ako to vyžaduje zákona č. 576/2004 Z.z. v znení neskorších predpisov.

5. Deti do veku jedného roka.

Poskytovanie fyzioterapie deťom do jedného roka je v čase pandémie COVID – 19 mimoriadne náročné. Fyzioterapeut ju vykonáva výlučne na základe indikácie lekára špecialistu, ktoré nie je staršie ako 13.03.2020. Dôvodom je vylúčiť pochybnosť o nevyhnutnosti osobného poskytovania fyzioterapie fyzioterapeutom pre zachovanie zdravia, a tiež vylúčenie pochybnosti o nezvratnom poškodení zdravia dieťaťa, a to napriek rizikám nákazy ochorením COVID – 19. Sprievodca dieťaťa a fyzioterapeut rozhodnú o použití ochranného rúška pre dieťa, počas poskytovania fyzioterapie. Cieľom je maximálna miera pohodlia pre dieťa tak, aby fyzioterapia trvala čo najkratšie pri maximálnej bezpečnosti dieťaťa a fyzioterapeuta.

6. Maloleté deti do 18 rokov a pacienti s indispozíciou neumožňujúcou poskytovanie fyzioterapie bez prítomnosti inej osoby.

Fyzioterapeut vždy dohodne prítomnosť tretej osoby počas fyzoterapie vopred. Istota pacienta je jedným z činiteľov, ktoré skráti čas osobného stretnutia a poskytovania fyzioterapie na minimum. Sprievodca môže a nemusí byť prítomný v miestnosti počas poskytovania fyzioterapie. **V prípadoch nácviku alebo ukážok je potrebné, aby všetky osoby, ktoré budú s pacientom vykonávať tieto postupy doma, boli prítomné počas jedného, spoločného stretnutia s fyzioterapeutom. Takto sa zníži počet možných chýb asistujúcej osoby počas domácej liečby, bez prítomnosti fyzioterapeta.**

PhDr. Eva Vaská, PhD. MPH

Hlavná odborníčka MZ SR pre fyzioterapiu

